

Analýza využívania podporných nástrojov zo strany MSP

Bratislava, február 2016

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2016

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou

Obsah

Úvod.....	6
1. Podmienky podnikania na Slovensku.....	6
2. Podporné programy pre MSP.....	8
2.1 Systém podpory malých a stredných podnikov v Slovenskej republike.....	8
2.2 Inštitucionálne zabezpečenie podpory pre MSP.....	8
2.3 Legislatívne opatrenia prijímané v SR na podporu MSP.....	9
2.4 Podpora inovačných aktivít.....	10
2.5 Podpora pre zahranično-obchodné aktivity firiem.....	12
2.6 Podpora ekologických produktov a služieb.....	14
2.7 Záujem MSP o využívanie podporných programov v budúcom období.....	15
2.8 Zhodnotenie možností využívania verejnej podpory určenej MSP.....	16
2.9 Dopady verejnej podpory na cieľové skupiny MSP.....	19
3. Bariéry využívania podporných programov.....	20
3.1 Bariéry využívania podporných opatrení zo strany MSP.....	20
3.2 Cieľové skupiny MSP, kde by mala smerovať výraznejšia podpora.....	20
4. Odporúčania.....	21
5. Príloha.....	213

Zoznam tabuliek

Číslo tabuľky	Názov tabuľky
Tab. č. 1	Vývoj hodnotenia podnikateľského prostredia na Slovensku z pohľadu vybraných iniciatív, index 2011 – 2015
Tab. č. 2	Finančné vyjadrenie pomoci na podporu inovačných aktivít v SR v r. 2014
Tab. č. 3	Finančné vyjadrenie pomoci na podporu jednotného trhu v SR v r. 2014
Tab. č. 4	Finančné vyjadrenie pomoci na podporu internacionalizácie v SR v r. 2014
Tab. č. 5	Finančné vyjadrenie pomoci na podporu ekologických produktov a služieb za rok 2014 v EUR
Tab. č. 6	Rozdielové porovnanie možností využitia podporných programov poskytovaných verejným sektorom
Tab. č. 7	Objem čerpania finančných prostriedkov podľa foriem financovania

Zoznam grafov

Číslo grafu	Názov grafu
Graf č. 1	Vývoj hodnotenia podnikateľského prostredia na Slovensku z pohľadu vybraných iniciatív, index 2011 - 2015
Graf č. 2	Poskytnutá štátna pomoc pre MSP za rok 2014 podľa jednotlivých poskytovateľov
Graf č. 3	Výkonnosť Slovenska v porovnaní s EÚ v oblasti inovácií
Graf č. 4	Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ, v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2012
Graf č. 5	Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ, v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2012
Graf č. 6	Objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov
Graf č. 7	Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory na presadzovanie efektívnejšieho využívania zdrojov
Graf č. 8	Rozdielové porovnanie možností využitia podporných programov
Graf č. 9	Štruktúra foriem financovania MSP v roku 2014
Graf č. 10	Medziročné porovnanie štruktúry foriem financovania 2014/13

Zoznam skratiek

APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
AVF	Audiovizuálny fond
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
MO SR	Ministerstvo obrany SR
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	Malé a stredné podniky
MŠVVŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
ÚV SR	Úrad vlády SR

Úvod

V podmienkach SR sa dlhodobo prejavuje pomerne veľká fragmentácia a nedostatočná koordinovanosť programov a opatrení zameraných na podporu MSP. Predmetom analýzy je zmapovanie rôznych foriem pomoci MSP, realizovanej prostredníctvom podporných programov v SR. Cieľom je vyhodnotenie efektívnosti, účinnosti a dopadu jednotlivých programov a opatrení na rôzne cieľové skupiny MSP, ich vplyvu na deformáciu trhového prostredia.

Súčasťou analýzy je reprezentatívny prieskum zisťovania názorov MSP vo vzťahu k využívaniu podporných opatrení, realizovaný na vzorke 1 011 MSP. Prieskum je zameraný na hodnotenie ich skúseností, názorov a očakávaní v súvislosti s využívaním podporných programov, ako aj vnímanie primeranosti a formy pomoci z hľadiska jednotlivých segmentov prostredia MSP. Výsledky prieskumu boli vstupom do analytickej časti. Správa z prieskumu, obsahujúca podrobné vyhodnotenie prieskumu, je prílohou tejto analýzy.

1. Podmienky podnikania na Slovensku

Z kvantitatívneho prieskumu medzi malými a strednými podnikateľmi zameraného na zistenie názorov vo vzťahu k využívaniu podporných opatrení podnikov vyplýva, že 21% dopytovaných podnikateľov hodnotí súčasné podmienky na podnikanie na Slovensku ako dobré. V porovnaní s prieskumom zameraným na hodnotenie uplatňovania princípov SBA, ktorý sa realizoval v roku 2013, ide o mierne zlepšenie o 3 p. b.. Naopak, ako celkovo zlé hodnotí súčasné podmienky na podnikanie až 78% dopytovaných podnikateľov. V porovnaní s prieskumom z roku 2013 ide o zmiernenie tohto negatívneho postoja zo strany MSP o 4 p. b..

V porovnaní s prieskumom hodnotenia uplatňovania princípov SBA z roku 2013 narástol počet respondentov na 34 % (nárast o 14 p. b.), ktorí konštatovali stagnáciu zlepšovania podmienok podnikania na Slovensku.

Z aktuálneho prieskumu názorov vo vzťahu k využívaniu podporných opatrení zo strany podnikov, 6 z 10 (61%) dopytovaných podnikateľov uvádzalo zhoršenie podmienok na podnikanie v priebehu predchádzajúcich dvoch rokov. V porovnaní s prieskumom hodnotenia uplatňovania princípov SBA z roku 2013 sa však tento negatívny postoj k podmienkam podnikania na Slovensku zmierňuje. V roku 2013 až 78% dopytovaných podnikateľov považovalo vývoj podmienok na podnikanie za negatívny.

Hodnotenie a skúmanie stavu podnikateľského prostredia je predmetom viacerých iniciatív, pôsobiacich tak na medzinárodnej ako aj na národnej úrovni. Medzi najvýznamnejšie patrí GEM, správa Doing Business (DB), správa Global Competitiveness Report (GCR) a hodnotenie Index podnikateľského prostredia (IPP). V GEM sa sleduje ukazovateľ vývoja postojov obyvateľov Slovenska k príležitosti na podnikanie v ich okolí (% pozitívnych odpovedí). Správa DB uvádza relatívnu pozíciu Slovenska v rámci kvality podnikateľského prostredia. V správe GCR sa uvádza relatívne hodnotenie (hodnotenie Slovenska k maximálnemu možnému skóre)

a v prípade IPP hodnota indexu IPP v poslednom spracovanom štvrtroku príslušného roku.

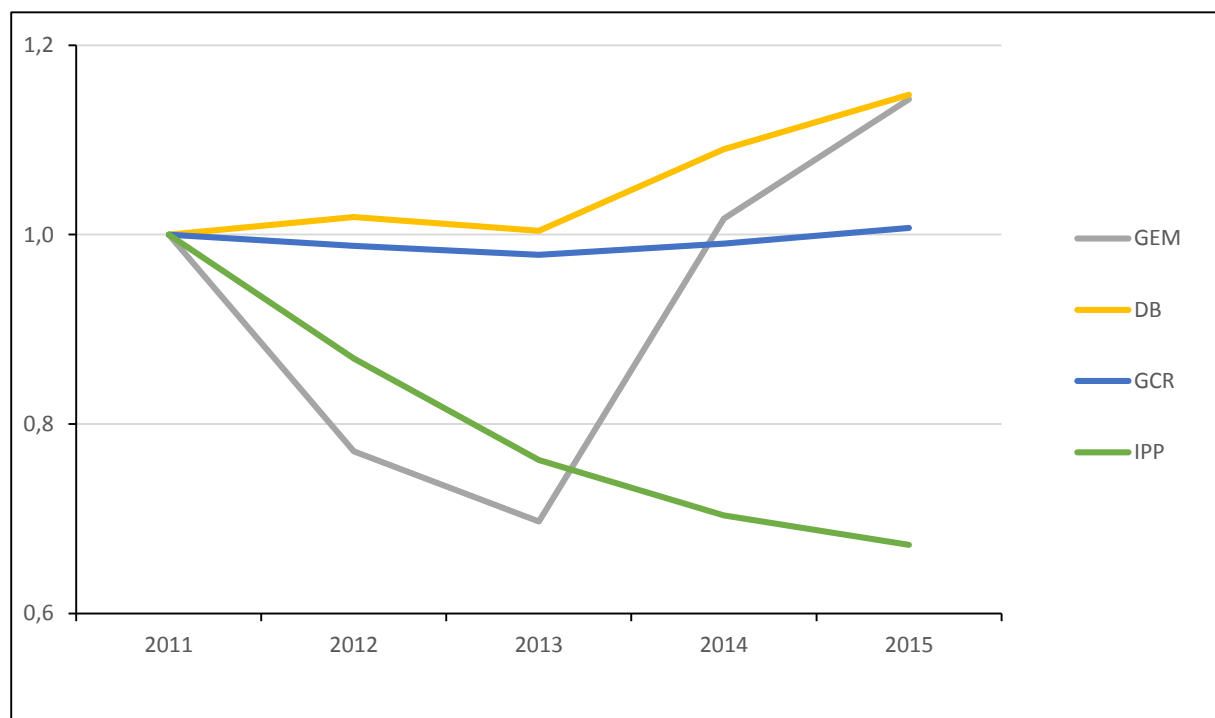
Hodnotenie podnikateľského prostredia na Slovensku v rokoch 2011 až 2015 možno sledovať na tab. č.1 a grafe č.1.

Tab. č. 1 Vývoj hodnotenia podnikateľského prostredia na Slovensku z pohľadu vybraných iniciatív, index 2011 - 2015

Iniciatíva/ dokument	2011		2012		2013		2014		2015	
	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index
GEM	23,1%	1,000	17,8%	0,771	16,1%	0,697	23,5%	1,017	26,4%	1,143
DB	48/183	1,000	46/185	1,019	49/189	1,004	37/189	1,090	29/189	1,148
GCR	4,190	1,000	4,140	0,988	4,100	0,979	4,150	0,990	4,220	1,007
IPP	0,870	1,000	0,756	0,869	0,663	0,762	0,612	0,703	0,585	0,672

Zdroj: *Dáta GEM 2015, 2014, 2013, 2012 a 2011, DB ed. 2015, 2014, 2013, 2012, 2011, GCR ed. 2014-15, 2013-14, 2012-13, 2011-12, IPP PAS 2Q/2015, 4Q/2014, 4Q/2013, 4Q/2012, 4Q/2011, vlastné spracovanie*

Graf. č. 1: Vývoj hodnotenia podnikateľského prostredia na Slovensku z pohľadu vybraných iniciatív, index 2011 - 2015

Zdroj: *Dáta GEM 2015, 2014, 2013, 2012 a 2011, DB ed. 2015, 2014, 2013, 2012, 2011, GCR ed. 2014-15, 2013-14, 2012-13, 2011-12, IPP PAS 2Q/2015, 4Q/2014, 4Q/2013, 4Q/2012, 4Q/2011, vlastné spracovanie*

Ako vyplýva z porovnania hodnotení vývoja podnikateľského prostredia naprieč jednotlivými iniciatívami, každá z iniciatív odzrkadľuje dynamiku skutkového stavu odlišným spôsobom. Spoločným menovateľom GEM, GCR a IPP je celkový pokles hodnotenia v období 2011 až 2013. Všetky tieto uvedené iniciatívy sa tak zhodujú v závere, že kvalitatívna úroveň prostredia na podnikanie na Slovensku v období 2011-2013 poklesla. Napokon, hodnotenie DB po miernom náraste v roku 2012 opäť v roku

2013 pokleslo takmer na východiskovú hodnotu, čo tiež do podstatnej miery zodpovedá zisteniam o kvalitatívnom poklese prostredia na podnikanie na Slovensku v sledovanom období. V rokoch 2014 až 2015 GCR, GEM i štúdia DB indikujú mierne zlepšenie v dynamike vývoja. Vývoj v hodnotení IPP je aj v tomto období negatívny a poklesol až na hodnotu 0,672 v roku 2015. Tento nesúlad vo vývoji IPP v porovnaní s ostatnými iniciatívami je spôsobený vyšším podielom subjektívneho hodnotenia expertnej skupiny. Možno tak usúdiť, že základný trend, v tomto prípade pokles v rokoch 2011 až 2013, resp. mierne zlepšenie podnikateľského prostredia vo vývoji po roku 2014 uvedené iniciatívy odzrkadľujú v zásade rovnako.

2. Podporné programy pre MSP

2.1 Systém podpory malých a stredných podnikov v Slovenskej republike

Súčasný systém podpory je pomerne komplexný, avšak neprehľadný, zahŕňa množstvo aktérov, ktorí sa problematikou podpory MSP zaoberajú a je tiež charakterizovaný zložitými väzbami. Úlohy ústredných orgánov štátnej správy sa koncentrujú prevažne okolo tvorby politiky a získavania zdrojov. Špecializované agentúry, bankové inštitúcie a fondy, slúžia najmä na realizáciu uvedených politik, aj keď ich iniciátorom a zakladateľom sú orgány štátnej správy, resp. záujmové, profesné a stavovské organizácie.

V základnom členení, z hľadiska formy podpory, možno podporu rozdeliť na dve hlavné skupiny, z ktorých každá predstavuje osobitný význam pre MSP. Ide o finančnú a nefinančnú podporu.

Častejšie vyhľadávané a využívané sú nástroje finančnej podpory, ktorých hlavný cieľ spočíva v pomoci MSP prekonať nedostatok finančných zdrojov a podporiť výrobu, služby a zamestnanosť. Väčšiu pozornosť je ale potrebné venovať nástrojom nefinančnej podpory, medzi ktorými by mali dominovať odstraňovanie prekážok podnikania a znižovanie regulačného bremena podnikov.

Túto skutočnosť potvrdzuje aj realizovaný prieskum. Takmer tri štvrtiny dopytovaných podnikateľov (73%) považuje súčasný systém podpory podnikateľov za neprehľadný. Sú to najmä dopytovatelia zo sektorov priemysel (78%) a ubytovanie a stravovanie (80%).

2.2 Inštitucionálne zabezpečenie podpory pre MSP

Najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP je Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR), ktoré pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít v uvedenej oblasti.

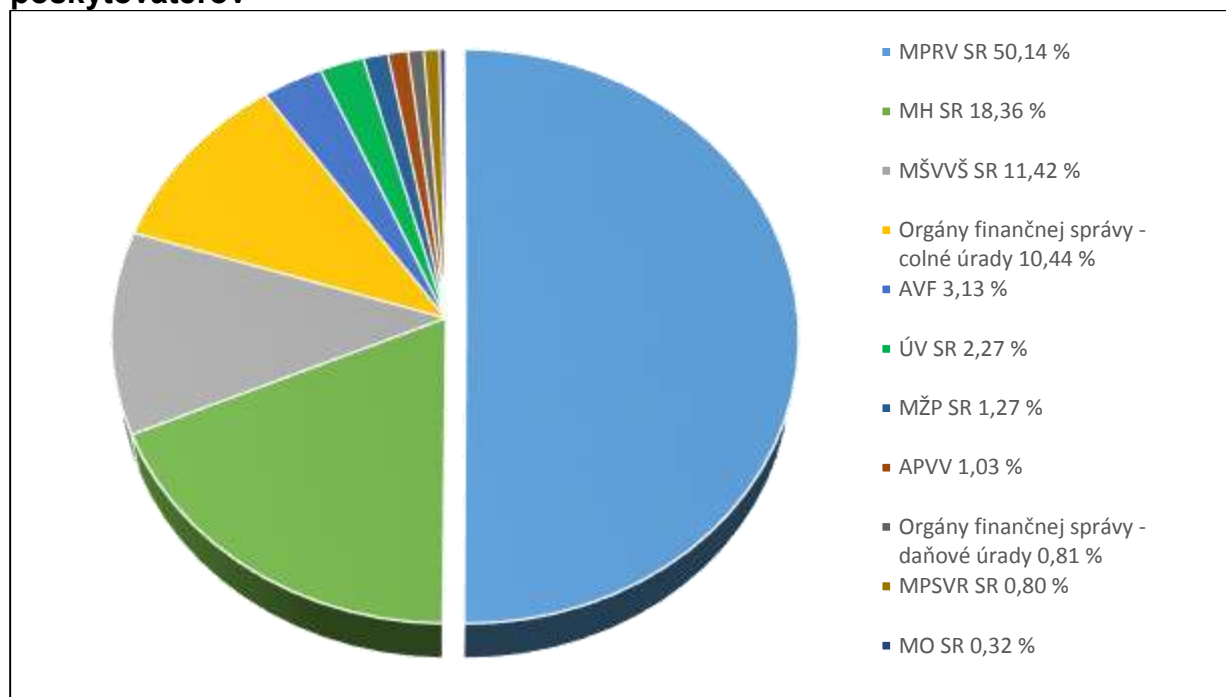
Medzi najvýznamnejšie aktivity MH SR v oblasti malého a stredného podnikania patria štátne podporné programy, ktoré sa realizujú v súlade so zákonom č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov a ktoré sa realizujú prostredníctvom Slovak Business Agency, Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s., Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry a Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu. V kompetencii MH SR je aj poskytovanie dotácií v zmysle zákona o podpore na zriadenie priemyselných parkov a poskytovanie investičnej pomoci na rozvoj

regiónov. MH SR má taktiež právomoc poskytovať dotácie v zmysle č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR.

Podľa Správy o poskytnutej štátnej pomoci v SR spracovanou MF SR bol v roku 2014 celkový objem poskytnutej štátnej pomoci 322,14 mil. eur, čo predstavuje 0,43 % HDP. Z toho 189,86 mil. eur bolo poskytnutých z národných zdrojov a 132,28 mil. eur predstavovali prostriedky z fondov Európskej únie. Celková výška štátnej pomoci poskytnutá v roku 2014 sa v porovnaní s rokom 2013 zvýšila o 31,40 mil. eur, čo predstavuje nárast o 10,80%. Priaznivo možno hodnotiť i podiel MSP na štátnej pomoci, ktorý medziročne rástol a v roku 2014 tvoril 54 % z celkového objemu štátnej pomoci (172,68 mil. eur), kým v roku 2013 predstavoval len 50%¹.

V nasledujúcom grafe je znázornený percentuálny podiel z celkového objemu poskytnutej štátnej pomoci pre MSP podľa jednotlivých poskytovateľov za rok 2014.

Graf č. 2: Poskytnutá štátna pomoc pre MSP za rok 2014 podľa jednotlivých poskytovateľov

Zdroj: Ministerstvo financií SR. Správa o poskytnutej štátnej pomoci v SR za rok 2014.

Z hľadiska objemu poskytnutej štátnej pomoci je najväčším poskytovateľom Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a nasleduje Ministerstvo hospodárstva SR.

2.3 Legislatívne opatrenia prijímané v SR na podporu MSP

V roku 2014 sa vykonalo viacero opatrení na zníženie administratívneho zaťaženia MSP. Pozornosť sa upriamila na zavedenie jednoduchších postupov pre mikropodniky pri príprave účtovných závierok, zjednodušenie požiadaviek na priznania k dani z príjmov, zjednodušenie a zrýchlenie zápisu a registrácie novej spoločnosti a získanie obchodnej licencie, zjednodušenie komunikácie so Sociálnou poisťovňou a zníženie administratívneho zaťaženia pre agentúry dočasného zamestnávania. V rámci

postupného rozširovania elektronickej verejnej správy sa kládol dôraz na širšie poskytovanie elektronických služieb, ako je napríklad umožnenie online komunikácie s daňovým úradom a elektronický prístup k poisteniu pre MSP. Zjednodušili sa tiež zdravotné a bezpečnostné predpisy a s nimi súvisiaci účtovný systém. Zmeny v oblasti DPH zavedené v roku 2014 umožňujú krížovú kontrolu výkazov prijatých a vyhotovených faktúr výlučne prostredníctvom priznaní k DPH podaných elektronicke. Súčasne sa zaviedla nová špecifikácia DPH pre prevod budov. Vláda zriadila medzirezortnú pracovnú skupinu na vykonávanie SBA, ktorá spája úradníkov z viacerých dotknutých ministerstiev. Ministerstvo financií, ministerstvo vnútra a ministerstvo spravodlivosti prijali opatrenie, ktorým sa znižuje administratívne zaťaženie tým, že sa ruší povinnosť predkladať priznanie k dani z príjmov do obchodného registra.

V roku 2014 prijalo ministerstvo financií v spolupráci s ministerstvom vnútra opatrenie, ktorým sa skraca čas potrebný na zápis spoločnosti do obchodného registra z piatich dní na dva dni a čas potrebný na vydanie obchodnej licencie z piatich dní na tri dni.

Slovensko si počína lepšie než EÚ ako celok pri zavádzaní systému elektronického verejného obstarávania, ktorý podniky využívajú vo väčšom rozsahu.

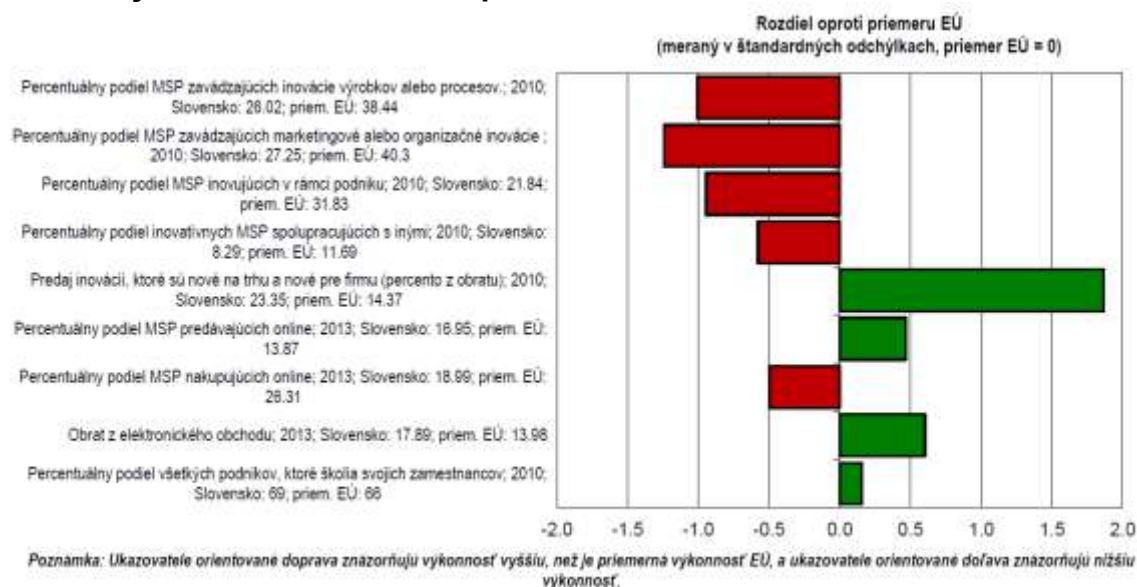
Čo sa týka politiky, zriedkavosť nových opatrení v tejto oblasti odráža ťažkosti malých podnikov pri prístupe k postupom verejného obstarávania a štátnej pomoci. V roku 2014 prijalo ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu opatrenie na zmenu zákona o stimuloch pre výskum a vývoj, podľa ktorého by podnikatelia (vrátane MSP, ktoré vykonávajú vlastný výskum) mohli mať nárok na štátne stimuly na ďalší výskum a vývoj. Ministerstvo spravodlivosti implementovalo smernicu EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách, v ktorej sa stanovujú práva veriteľov a povinnosti dlžníkov. Smernica predstavuje právny postup pre podniky, zvlášť malé a stredné podniky, a verejné správy na Slovensku a v EÚ.

2.4 Podpora inovačných aktivít

Len 4% podnikateľov dopytovaných v prieskume využitia podporných programov deklarovalo, že v priebehu predchádzajúcich dvoch rokov využili verejnú podporu zameranú na rozvoj inovačných aktivít – pričom sa jednalo hlavne o finančný príspevok, dotáciu. Ďalšie 3% deklarovalo, že sa o takúto podporu pokúsili, ale neboli úspešní. Takmer pätina podnikateľov (17%) uviedla, že síce takúto podporu nevyužili, ale uvažujú o tom. Viac ako tri štvrtiny podnikateľov (77%) odpovedalo, že takúto podporu nevyužili a ani o nej neuvažovali, resp. o ňu nemajú záujem.

Len 0,2% podnikateľov uviedli, že sú veľmi spokojní s úrovňou verejnej podpory pre zavádzanie inovácií a ďalšia desatina (10%) je skôr spokojná. Naopak, nespokojnosť s úrovňou verejnej podpory pre zavádzanie inovácií deklarovala viac ako polovica dopytovaných (51%) - pričom 32% sú skôr nespokojní a 19% veľmi nespokojní. Až 4 z 10 oslovených podnikateľov (39%) nevedeli na otázku odpovedať.

Slovensko v tejto oblasti politiky dosahuje priemer, ale má zmiešanú výkonnosť. Najnovšie údaje poukazujú na to, že MSP na Slovensku majú menšiu tendenciu zavádzať inovácie pri svojich výrobkoch, výrobných postupoch, organizácií alebo marketingu než ich náprotivky v Európe. Zároveň majú menšiu tendenciu vykonávať interný výskum a vývoj alebo spolupracovať s inými MSP. Avšak tým MSP, ktoré inovácie zavádzajú, sa jednoznačne darí tieto inovácie zúročiť a premeniť ich na stály zdroj svojich príjmov.

Graf č. 3: Výkonnosť Slovenska v porovnaní s EÚ v oblasti inovácií

Zdroj: 2014 SBA Fact Sheet - Slovakia

Tento stav potvrdzujú aj výsledky zo štúdie GEM. V roku 2013 záujem slovenských podnikov o inovácie vykazoval hodnotenie na neutrálnej hranici škály s relatívnou medziročnou stabilitou, na priemere a v strede pomyselného rebríčka krajín V5. Podniky na Slovensku teda prejavujú z pohľadu expertnej skupiny záujem o inovácie v porovnateľnej miere ako podniky v krajinách V5.

Tab. č.2: Finančné vyjadrenie pomoci na podporu inovačných aktivít v SR v r. 2014

Poskytovateľ:	Výška pomoci v €
OP KaHR - prioritná os 1 Inovácie a rast konkurencieschopnosti	19 567 465,33
OP Výskum a vývoj	17 783 760,72
MŠVVaŠ SR - OP Vzdelávanie	2 777 411,90
MŠVVaŠ SR - Stimuly VaV	1 836 766,00
MPRV SR - OP BSK	1 716 957,94
MŠVVaŠ SR - APVV štátna pomoc	1 592 070,00
MH SR - Inovačné vouchre	215 000,00
MH SR - Inovačný fond	200 000,00
MH SR - Podpora priemyselných klastrov	123 624,60
Celkom	45 813 056,49

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

Najväčšia finančná pomoc na podporu inovačných aktivít sa poskytla cez štrukturálne fondy, najmä cez operačné program OP KaHR – prioritná os 1 pod gesciou MH SR a prostredníctvom OP VaV, ktorý má na starosti Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. Ich podiel predstavuje viac ako 81 % z celkovej poskytnutej pomoci na podporu inovačných aktivít v roku 2014.

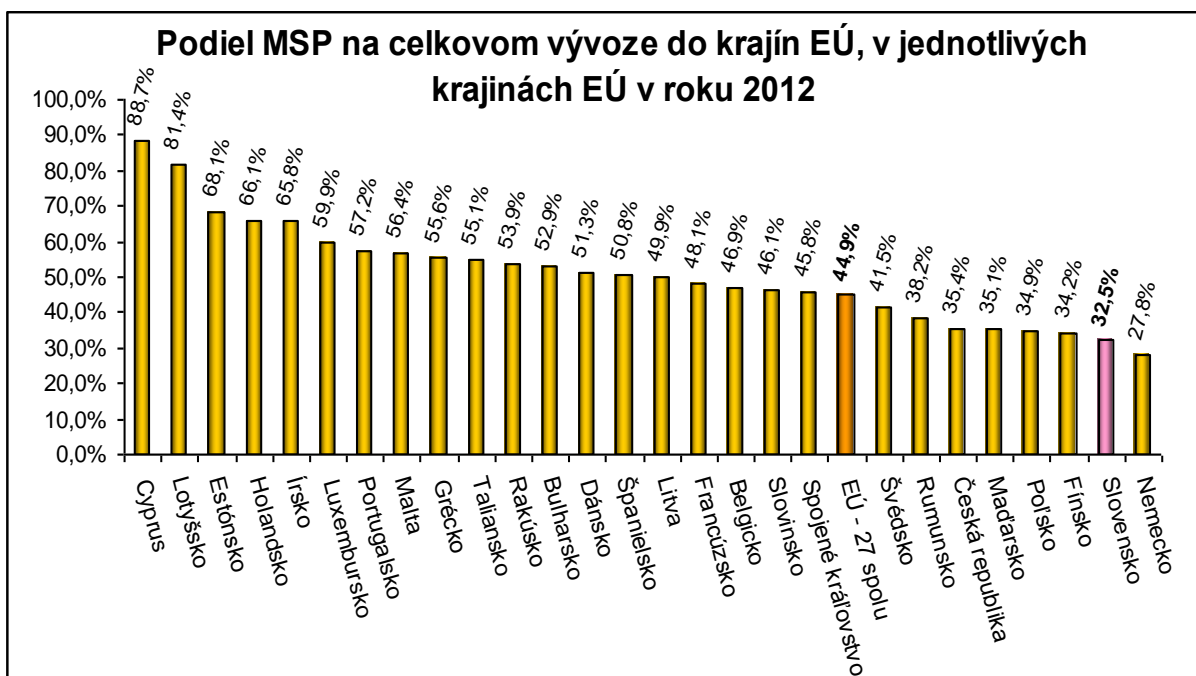
2.5 Podpora pre zahranično-obchodné aktivity firiem

Len necelé 1% dopytovaných podnikateľov v prieskume hodnotenia možností využitia podporných nástrojov uviedlo, že využili nejaký druh verejnej podpory pre svoje zahranično-obchodné aktivity v priebehu predchádzajúcich dvoch rokov – pričom sa jednalo o zvýhodnenú pôžičku a poradenstvo. Ďalšie 1% podnikateľov sa o takúto podporu pokúšali, ale neboli úspešní. O takúto podporu sa nepokúšali, ale uvažujú o tom 4% oslovených podnikateľov. Viac ako štvrtina oslovených podnikateľov uviedla (28%), že sa orientujú len na domáci trh a o takýto druh podpory sa preto nezaujímali. Dve tretiny podnikateľov (66%) uviedli, že takúto podporu nevyužili a ani o nej neuvažovali, resp. ani o nej neuvažujú.

Len 0,3% podnikateľov uviedlo, že sú veľmi spokojní s úrovňou verejnej podpory zahranično-obchodných aktivít a ďalších 6% oslovených je skôr spokojných. Nespokojnosť deklarovala štvrtina opýtaných (25%) – pričom 16% sú skôr nespokojní a 9% veľmi nespokojní. Až 69% opýtaných podnikateľov nevedelo na otázku odpovedať.

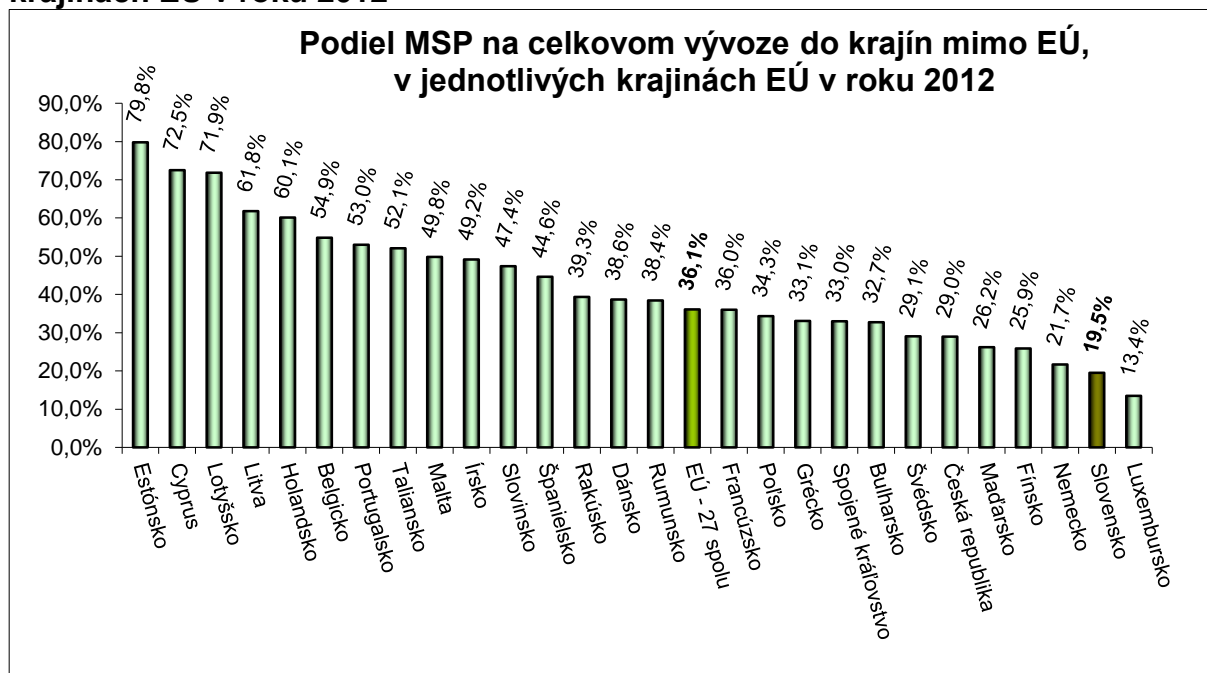
Slovenské MSP sa v porovnaní s ostatnými krajinami vyznačujú podpriemernou vývoznou aktivitou do krajín EÚ, ako aj do tretích krajín. Môže to byť dôsledok ich menšej skúsenosti v obchodovaní so zahraničím, ale aj dôsledok toho, že ponúkajú menej konkurencieschopné výrobky a služby.

Graf č. 4: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ, v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2012

Zdroj: SBA, Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR v roku 2014

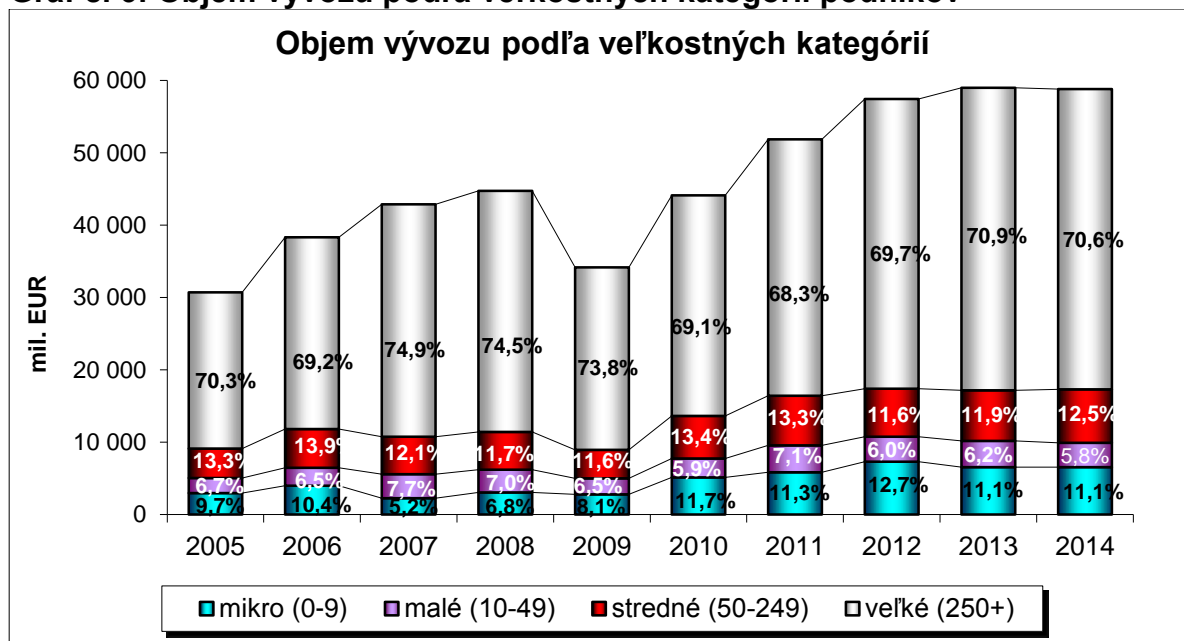
Graf č. 5: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ, v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2012

Zdroj: SBA, Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR v roku 2014

Z celkového počtu malých a stredných podnikov vykonávalo v roku 2014 vývoz tovaru len 5,2 % MSP. Na celkovom objeme vyvezeného tovaru sa MSP podieľali 29,4 %. Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov sa vyznačuje výraznou dominanciou trhov EÚ (89,1 % podiel z vývozu MSP).

Graf č. 6: Objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

Tab. č.3: Finančné vyjadrenie pomoci na podporu jednotného trhu v SR v r. 2014

Poskytovateľ:	Výška pomoci v €
EXIMBANKA – poisťná angažovanosť	241 830 746,10
EXIMBANKA - majetková angažovanosť	31 571 830,50
MPRV SR - cezhraničná spolupráca	5 380 000,00
EEN - Program pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP)	300 000,00
MH SR - účasti na výstavách	253 047,23
Celkom	279 335 623,83

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

Najväčší podiel (98%) na podporu jednotného trhu v roku 2014 predstavovala pomoc Eximbanky prostredníctvom jej poisťnej a majetkovej angažovanosti.

Tab. č.4: Finančné vyjadrenie pomoci na podporu internacionalizácie v SR v r. 2014

Poskytovateľ:	Výška pomoci v €
EXIMBANKA - poisťná angažovanosť	49 918 253,90
EXIMBANKA - majetková angažovanosť	13 179 169,50
MF SR/EBOR - Fond technickej spolupráce	761 000,00
MZVaEZ SR - zastupiteľské úrady	35 000,00
MZVaEZ SR - národný kontaktný bod	23 000,00
MZVaEZ SR - podpora s stimuláciou MSP	16 000,00
MZVaEZ SR - podnikateľské centrum	5 000,00
Celkom	63 937 423,40

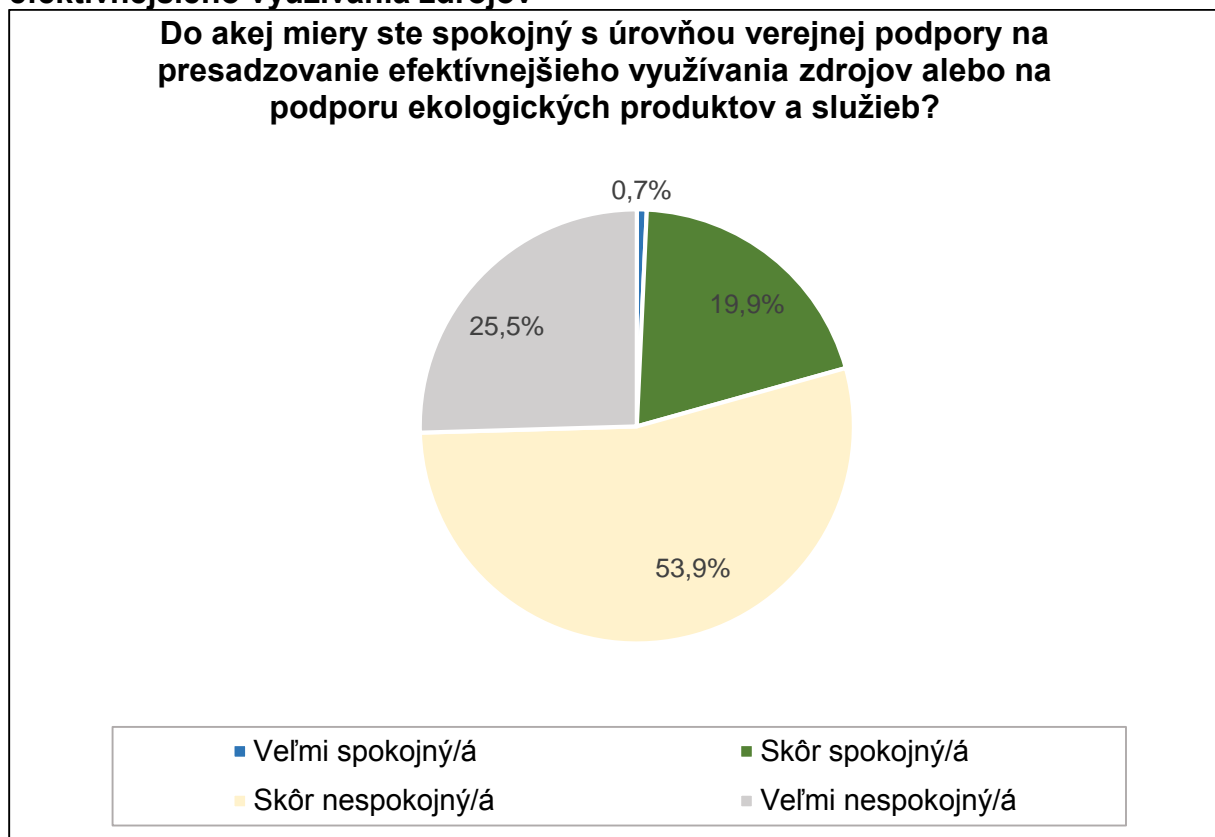
Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

Podpora internacionalizácie segmentu MSP bola najviac podporená prostredníctvom Eximbanky, t. j. na celkovej podpore sa podieľala až 99%.

2.6 Podpora ekologických produktov a služieb

Len 1% podnikateľov uviedlo, že v predchádzajúcich dvoch rokoch využili nejaký druh verejnej podpory na presadzovanie efektívnejšieho využívania zdrojov (znižovania spotreby energie) alebo na podporu ekologických produktov a služieb – pričom sa jednalo hlavne o príspevok zo štátneho rozpočtu, ďalej tiež o príspevok zo zdrojov EÚ, poradenstvo alebo aj zvýhodnenú pôžičku, úver. Ďalšie 2% podnikateľov sa síce o podobný typ verejnej podpory v priebehu posledných dvoch rokov pokúšali, ale neboli úspešní. Viac ako desatina podnikateľov (14%) takýto typ verejnej podpory v priebehu posledných dvoch rokov nevyužila, ale uvažuje o tom. Zostávajúcimi 84% oslovených podnikateľov odpovedalo, že takúto podporu nevyužil a ani o nej neuvažovali, resp. o ňu nemajú záujem.

Len 0,4% podnikateľov uviedlo, že sú veľmi spokojní s úrovňou verejnej podpory na presadzovanie efektívnejšieho využívania zdrojov a ďalších 11% je skôr spokojných. Naopak, nespokojnosť deklarovalo 42% opýtaných – pričom 29% je skôr nespokojných a 14% veľmi nespokojných. Takmer polovica opýtaných podnikateľov (46%) nevedela na otázku odpovedať.

Graf č. 7: Spokojnosť s úrovňou verejnej podpory na presadzovanie efektívnejšieho využívania zdrojov

Zdroj: SBA, Prieskum využívania podporných nástrojov zo strany MSP

Tab. č.5: Finančné vyjadrenie pomoci na podporu ekologických produktov a služieb za rok 2014 v EUR

Poskytovateľ:	Výška pomoci v €
MH SR - OP KaHR	7 996 076,75
MŽP SR - schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry pre ochranu ovzdušia	5 069 307,50
MŽP SR - Recyklačný fond	3 332 006,03
MŽP SR - OP ŽP (prioritná os 4) Odpadové hospodárstvo	2 198 872,79
MŽP SR - Environmentálny fond	2 124 719,00
Celkom	20 720 982,07

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

Najväčší podiel (61,41%) na celkovej pomoci na podporu ekologických produktov a služieb za rok 2014 predstavovala pomoc Ministerstva životného prostredia SR.

2.7 Záujem MSP o využívanie podporných programov v budúcom období

Záujem o využívanie verejnej podpory v budúcnosti prejavila viac ako polovica malých a stredných podnikateľov (58%). Najčastejšie deklarovali záujem o finančné príspevky: príspevok / grant zo zdrojov EÚ (22%) a príspevok / dotácia zo štátneho rozpočtu (20%). Záujem o daňové zvýhodnenie prejavila necelá pätina podnikateľov (18%) a

desatina tiež uviedla zvýhodnenú pôžičku / úver (10%). Naopak, 42% opýtaných podnikateľov nemá záujem uchádzať sa o verejnú podporu v budúcnosti.

2.8 Zhodnotenie možností využívania verejnej podpory určenej MSP

Za posledné dva roky využilo podporu z verejných zdrojov menej ako pätina (16%) dopytovaných podnikateľov. Častejšie išlo o predstaviteľov akciových spoločností (38%), zo stredne veľkých podnikov (29%) zo sektorov pôdohospodárstvo (43%) a priemysel (22%).

Nezáujem o čerpanie podpory deklarovalo viac ako polovica dopytovaných podnikateľov (55%). V porovnaní s celoslovenským priemerom išlo najmä o živnostníkov (65%), z mikropodnikov (61%) zo sektorov stavebníctvo (65%), ubytovanie a stravovanie (74%).

Verejnú podporu za posledné dva roky využilo 16 % podnikateľov, oproti prieskumu o hodnotení uplatňovania princípov SBA z roku 2013 ide o nárast o 4 p. b.. Najčastejšie využívaný druh podpory zo strany podnikateľov bol príspevok/ grant zo zdrojov EÚ (44%). Oproti údajom z prieskumu z roku 2013 ide o pokles o 2 p. b vo využívaní..

Druhý najviac používaný nástroj podpory bol príspevok/ dotácia zo štátneho rozpočtu (41%). Tu bol zaznamenaný nárast v čerpaní oproti roku 2013 o 4 p. b.. U ostatných podporných nástrojov bol zaznamenaný pokles oproti roku 2013.

Ďalších 7% sa o takúto podporu z verejných zdrojov pokúsili, ale neboli úspešní. Pokúsili sa využiť najmä príspevok/dotáciu zo štátneho rozpočtu(40% týchto podnikateľov) alebo príspevok/grant zo zdrojov EÚ (38%). Len desatina neúspešne žiadala o zvýhodnenú pôžičku/úver (10%) a tiež o daňové zvýhodnenie.

Z realizovaného prieskumu je zrejmá vysoká miera neinformovanosti podnikateľov o možnosti využívania podporných programov určených pre malé a stredné podniky. Viac ako polovica oslovených podnikateľov (57%) avizuje nedostatok informácií poskytovaných zo strany verejného sektora v oblasti využívania podporných nástrojov pre MSP. Nedostatok informácií deklarujú najmä živnostníci (62%), predstavitelia mikropodnikov (62%), ktorí pôsobia v sektore stavebníctva (66%), ubytovania a stravovania (67%), ako aj ostatných služieb (69%). Firmy, ktoré sú vo fáze rozvoja, začiatku (73%) a oslovení, ktorí podnikajú menej ako 3 roky (78%), resp. 5-10 rokov (67%).

Z realizovaného prieskumu vyplynulo, že viac ako polovica respondentov sa o možnosti využitia verejnej podpory dozvedelo prostredníctvom internetu (51%). Takmer tretina (30%) získala informácie od obchodných partnerov, resp. známych. Necelá pätina z televízie a tlačových médií (19%). Len necelá desatina uviedla ako zdroj informácií oficiálne stránky inštitúcií poskytujúcich podporu (14%) alebo výzvu na predkladanie projektov (11%). Za najmenej využívaný zdroj informácií uviedli sociálne siete (3%) a reklamu (2%).

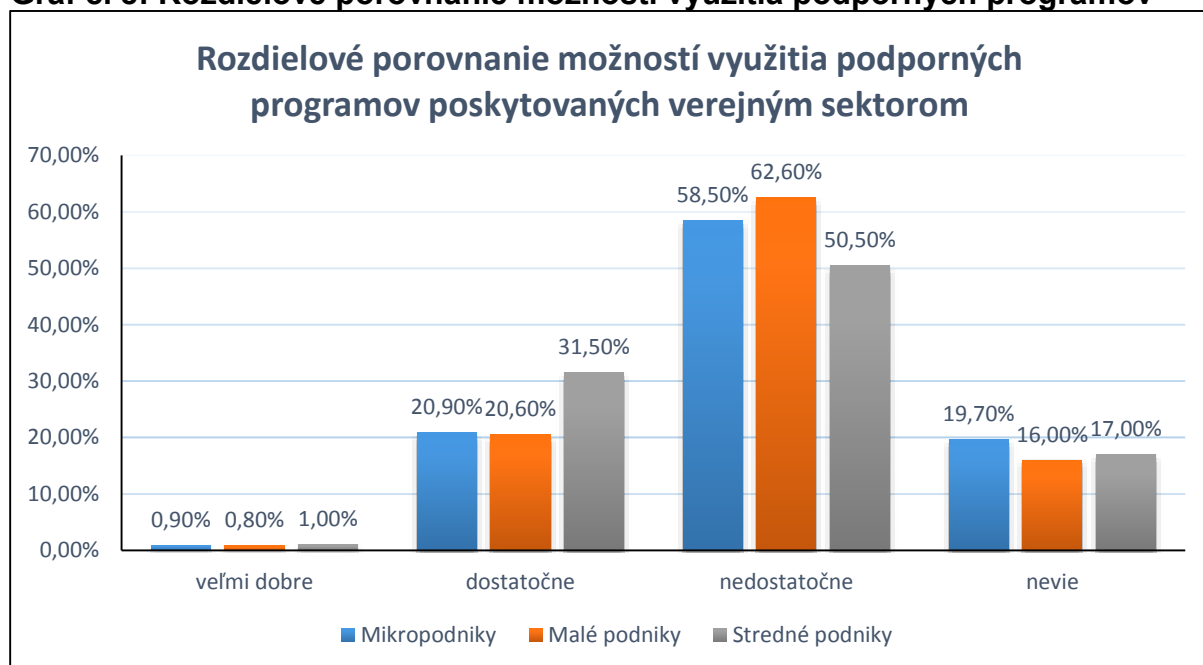
Viac ako polovica oslovených podnikateľov (58%) vníma negatívne (nedostatočne) možnosť MSP využívať podporné programy poskytované zo strany verejného sektora. Ako nedostatočne ich oproti celoslovenskému priemeru hodnotia predovšetkým predstavitelia malých podnikov (63%).

Tabuľka č.6: Rozdielové porovnanie možností využitia podporných programov poskytovaných verejným sektorom

odpovede	Mikropodniky	Malé podniky	Stredné podniky
veľmi dobre	0,9%	0,8%	1,0%
dostatočne	20,9%	20,6%	31,5%
nedostatočne	58,5%	62,6%	50,5%
nevie	19,7%	16,0%	17,0%

Zdroj: Prieskum hodnotenia možností využívania podporných nástrojov zo strany MSP (SBA), počet respondentov: 1011

Graf č. 8: Rozdielové porovnanie možností využitia podporných programov poskytovaných verejným sektorom

Zdroj: Prieskum hodnotenia možností využívania podporných nástrojov zo strany MSP (SBA)

V roku 2014 z hľadiska štruktúry foriem financovania dominovali úvery zo zdrojov ŠR s takmer 30 %-tným podielom, granty EÚ s podielom 25,70 % a významný podiel (17,83 %) na financovaní MSP mali v danom období aj opatrenia aktívnej politiky trhu práce, ktoré prispeli na podporu MSP sumou 97 926 898 Eur.

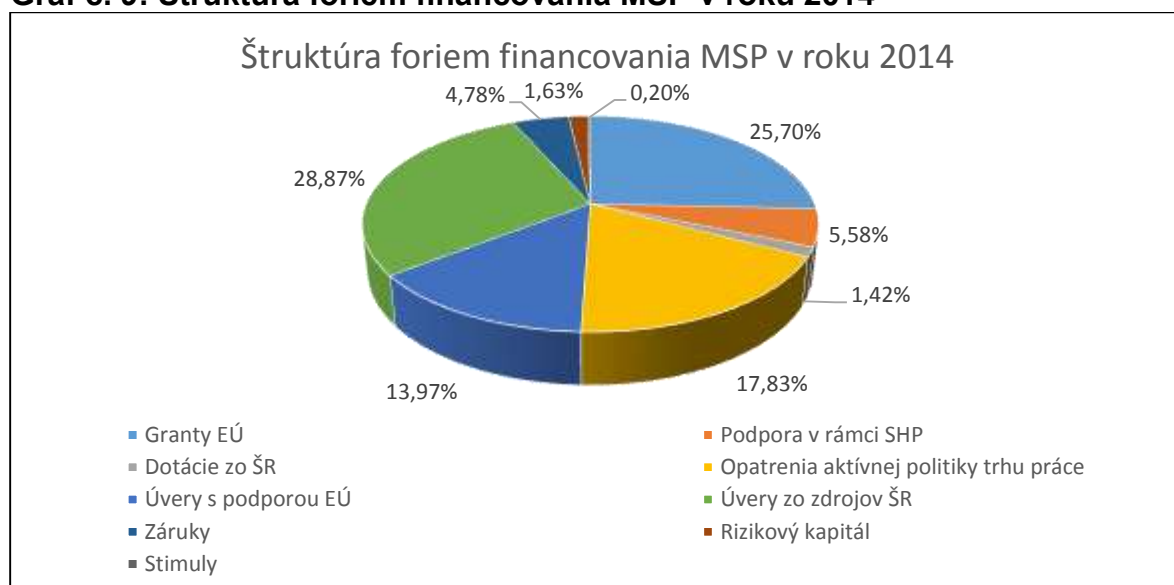
Tab. č.7: Objem čerpania finančných prostriedkov podľa foriem financovania

Forma financovania	2013		2014	
	Objem finančných prostriedkov (Eur)	Podiel na celkovom objeme	Objem finančných prostriedkov (Eur)	Podiel na celkovom objeme
Granty EÚ	125 882 393,53	23,80%	141 169 946,80	25,70%
Podpora v rámci spoločnej hospodárskej politiky	30 091 303,41	5,69%	30 655 509,52	5,58%
Dotácie zo ŠR	11 059 297,50	2,09%	7 802 361,06	1,42%
Opatrenia aktívnej politiky trhu práce	74 090 878,00	14,01%	97 926 898,00	17,83%
Úvery s podporou EÚ	42 849 080,80	8,10%	76 730 000,00	13,97%
Úvery zo zdrojov ŠR	192 267 369,00	36,36%	158 573 019,00	28,87%
Záruky	38 351 000,00	7,25%	26 273 000,00	4,78%
Rizikový kapitál	8 991 786,00	1,70%	8 967 747,00	1,63%
Stimuly	5 247 907,00	0,99%	1 100 000,00	0,20%
Spolu	528 831 015,24	100,00%	549 198 481,38	100,00%

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

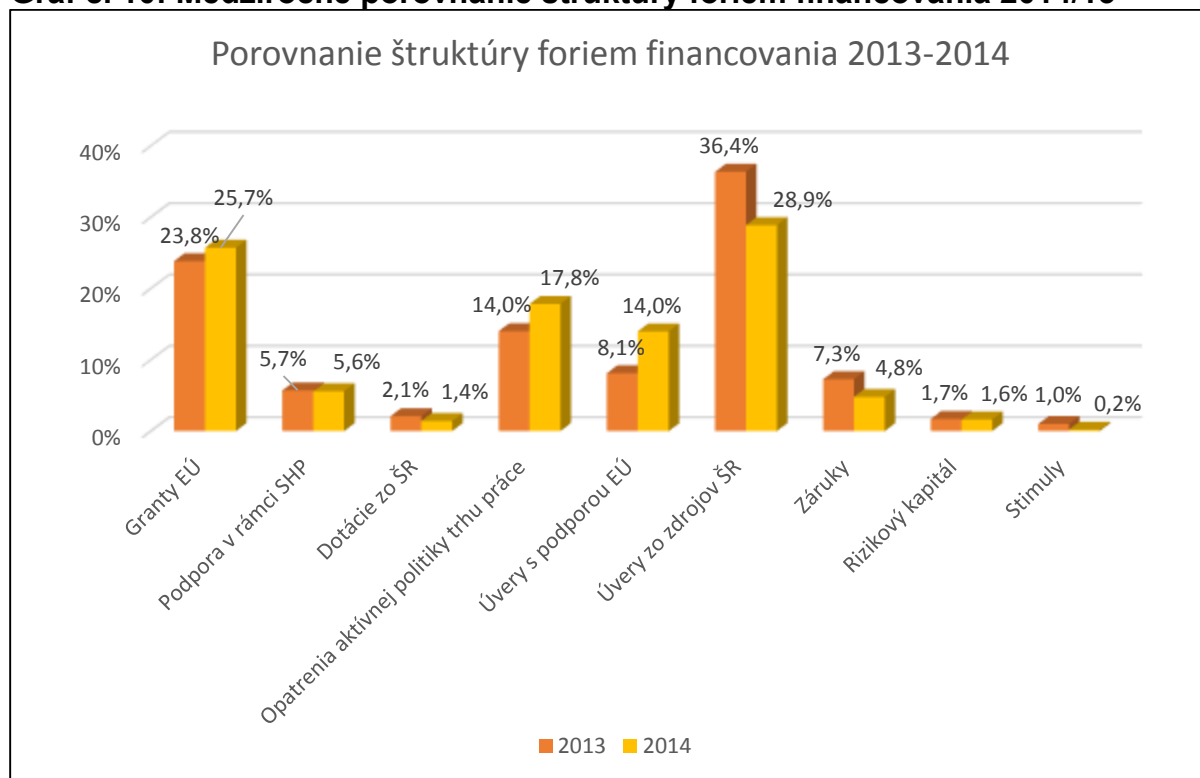
V rámci štruktúry foriem financovania sa úvery s podporou EÚ podieľali na objeme finančných prostriedkov čerpaných MSP približne 14 %. Podpora vidieka zo zdrojov EÚ ostala medziročne takmer nezmenená a dosiahla podiel 5,58 %.

Graf č. 9: Štruktúra foriem financovania MSP v roku 2014

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

Najvýraznejšia medziročná zmena bola v rámci stimulov, kde v dôsledku poklesu objemu stimulov na VaV a nerealizovania investičných stimulov v roku 2014 sa podiel stimulov na štruktúre foriem financovania znížil takmer o 0,79 p. b.. Medziročne sa zvýšil objem finančných prostriedkov v rámci úverov s podporou EÚ z 8,10 % na 13,97 %. V kategórii záruk poklesli záruky poskytované prostredníctvom SZRB aj EXIMBANKOU a teda celkový podiel na štruktúre foriem financovania sa znížil zo 7,25 % na 4,78 % (o 2,47 p. b.).

Graf č. 10: Medziročné porovnanie štruktúry foriem financovania 2014/13

Zdroj: SBA, Správa o stave MSP v roku 2014

2.9 Dopady verejnej podpory na cieľové skupiny MSP

Podľa vyjadrení dopytovaných podnikateľov v priebehu posledných dvoch rokov využilo verejnú podporu 16% MSP. Využitá verejná podpora im pomohla preklenúť krátkodobé problémy v podnikaní (45%). Štvrtine (25%) pomohla posilniť postavenie firmy na trhu a ďalších 16% si myslí, že podniknula expanziu firmy. V menšej miere umožnila získať potrebné informácie (8%) alebo im umožnila vstup na nové trhy (4%). Necelá desatina je presvedčená, že verejná podpora, ktorú využili, im neprinesla žiadne výsledky (9%). 2% podnikateľov dopad využitia verejnej podpory zatiaľ nevedela posúdiť.

3. Bariéry využívania podporných programov

3.1 Bariéry využívania podporných opatrení zo strany MSP

Podľa štúdie Global Entrepreneurship Monitor (GEM), programy na podporu podnikania, ktoré patria medzi základné podmienky na podnikanie, vykazujú na Slovensku v priebehu rokov 2011-2013 výrazne negatívne a stagnujúce hodnotenie, v dôsledku čoho možno hovoriť o chronicky nepriaznivom stave tejto podmienky z hľadiska podpory podnikania. Najhoršie hodnotenými atribútmi vládnych programov na podporu podnikania bolo ich nedostatočné množstvo na podporu podnikania nových a rastúcich firiem, nízka efektívnosť a horšia dostupnosť širokého rozsahu pomoci prostredníctvom jednej agentúry. Napokon, problematické vnímanie vládnej podpory podnikaniu zo strany expertov tiež odzrkadľuje umiestnenie dimenzií hodnotiacich dostatok vládnych programov na podporu podnikania a podporu podnikania v konkrétnych vládnych politikách medzi najhoršie hodnotenými dimenziami na Slovensku. Kým obe uvedené oblasti zaznamenali v sledovanom období rokov 2011 až 2013 pokles hodnotenia, medzinárodná komparácia je ich v prípade odlišná. Na jednej strane v dostatku vládnych programov Slovensko dramaticky zaostáva, avšak prioritizácia podnikania vo vládnych politikách je vnímaná rovnako problematicky aj naprieč Európou či v skupine krajín, ktorých rozvoj je založený na inováciách.

Za najväčšiu bariéru efektívnejšieho čerpania pomoci z podporných programov považujú dopytovatelia podnikatelia z prieskumu využívania podporných opatrení vysokú administratívnu náročnosť. Až 73% dopytovaných sa vyslovilo za zníženie administratívnej náročnosti. K zlepšeniu čerpania by napomohla najmä zvýšená informovanosť o podmienkach podporných programov (37%) určených cieľovým skupinám podnikateľov. Vo výrazne menšej miere skrátenie procedúry hodnotenia žiadateľov (30%), vyššia miera financovania (28%), resp. zapojenie podnikateľov do tvorby programov (18%).

Tieto bariéry efektívnejšieho čerpania pomoci z podporných programov sú uvádzané v už skoršie realizovanom prieskume Flash Eurobarometer 354 „Podnikanie v EÚ a mimo jeho hraníc“ z roku 2012. Z prieskumu vyplýva, že až 85% oslovených Slovákov si myslí, že významnou prekážkou v podnikaní je nedostatok dostupnej finančnej podpory. Priemer za EÚ 27 bol 79% oslovených respondentov. 76% Slovákov za bariéru v podnikaní považuje zložité administratívne procesy, priemer za EÚ 72%. 43% oslovených respondentov zo Slovenska súhlasí, že je zložité získať dostačujúce informácie ako začať podnikáť, priemer v EÚ 27 51%.

3.2 Cieľové skupiny MSP, kde by mala smerovať výraznejšia podpora

Z názorov podnikateľov vyplýva, že viac ako polovica dopytovaných by smerovala pomoc do mikropodnikov (51%), nasledovaná podporou do rodinných firiem (48%). 36 % dopytovaných by podporila z verejného sektora začínajúcich podnikateľov. Len približne štvrtina (24%) dopytovaných má záujem o podporu inovatívnych firiem. 15% respondentov by podporila spoločensky znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Predstavitelia mikropodnikov by uvítali najmä podporu mikropodnikov (60%)

a rodinných firiem (52%). Začínajúcich podnikateľov by z verejných zdrojov podporili stredne veľké firmy (46%). Výraznú podporu inovatívnych firiem deklarujú najmä akciové spoločnosti (56%). Znevýhodnené skupiny by podporili zástupcovia iných právnych foriem podnikania (29%).

Z prieskumu Flash Eurobarometer 354 „Podnikanie v EÚ a mimo jeho hraníc“ z roku 2012 vyplýva, že oproti roku 2009 až 61% Slovákov uvažuje o založení ich vlastného podniku (+16 bodov). Len 9% Slovákov uvádza, že začali podnikat', pretože videli príležitosť prevziať podnik od rodinného príslušníka. Až 81% Slovákov začalo podnikat' od úplných začiatkov.

4. Odporúčania

Pre zlepšenie využívania podporných nástrojov zo strany MSP je nevyhnutné nielen zvýšiť samotné množstvo vládnych programov, ale aj zvyšovať ich efektivitu a zlepšovať ich dostupnosť pre jednotlivé cieľové skupiny. Spektrum podporných programov by malo poskytovať komplexný rozsah podpory podnikania, od vzdelávania, informačnej podpory a usmerňovania či poradenstva a biznis podpory, až k podpore finančnej.

Za účelom zníženia vysokého administratívneho zaťaženia bolo zriadené Centrum lepšej regulácie, ktoré testuje vplyv právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy na malé a stredné podnikanie. Dozerá na špecifické potreby malých a stredných podnikov, najmä prispieva k zjednodušeniu existujúcich právnych predpisov a pravidiel pre ich pôsobenie na trhu.

V oblasti samotného poskytovania podpory MSP medzi najdôležitejšie odporúčania patrí zvýšenie podielu nástrojov návratnej podpory vo forme nízko úročených pôžičiek, bankových záruk a rizikového kapitálu. Návratné finančné zdroje nútia predstaviteľov MSP k efektívnejšiemu vynakladaniu finančných prostriedkov a k orientácii na dlhodobú návratnosť investovaných zdrojov.

Na zlepšenie koordinácie podporných programov a inštitúcií slúžiacich na podporu rozvoja malého a stredného podnikania by mali byť jednotlivé horizontálne politiky koncipované v súlade so stratégiou EÚ „Think first small“. Za týmto účelom by bolo potrebné prijať vnútroštátny zákon na podporu malého a stredného podnikania. Tento zákon by upravoval pôsobnosť MH SR pri poskytovaní podpory v oblasti MSP a pri poskytovaní podpory pre záujemcu o podnikanie, definoval by oblasti, formy, spôsob poskytovania podpory a súčasne by umožnil uplatňovanie európskych zásad rozvoja MSP zakotvených v agende EÚ orientovanej na podporu a rozvoj MSP, konkrétne v tzv. Small Business Act, či dokumente Akčný plán pre podnikanie 2020. Ďalšou prioritou je schválenie stratégie podpory a rozvoja MSP na roky 2014-2020.

Verejný sektor by mal vynaložiť vyššiu mieru angažovanosti v informovanosti a presmerovať svoj záujem na predstaviteľov mikropodnikov v ekonomicky zaostalejších regiónoch Slovenska, ktorí nemajú dostatočnú vlastnú kapacitu, aby sledovali všetky zverejnené informácie o možnostiach využívania podporných programov. V súčasnosti je celý proces informovanosti o podporných

programoch pre podnikateľov výrazne neprehľadný a fragmentovaný. Ako vhodné opatrenie na zvýšenie informovanosti a verejného povedomia sa javí pripravovaný národný projekt „Národné podnikateľské centrum“. V jeho II. fáze sa počíta s presunom konceptu one-stop-shop do jednotlivých regiónov Slovenska, kde by záujemcovia o podnikanie, resp. už etablovaní podnikatelia získali potrebné informácie o podporných programoch zo strany verejného sektora na jednom mieste. Týmto opatrením by sa výrazne posilnila informovanosť podnikateľských subjektov o existujúcich a pripravovaných podporných programoch na regionálnej a miestnej úrovni.

Na zvýšenie účasti MSP na verejnom obstarávaní je potrebné zjednodušiť samotný proces verejného obstarávania prostredníctvom upustenia preukazovania plnenia podmienok účasti ex ante a ich nahradenie čestným vyhlásením a zmenu na preukázanie plnenia týchto podmienok ex post po úspešnom absolvovaní súťaže. Zaviesť prehľadný zoznam kontrahovaných verejných zákaziek s možnosťou sofistikovaných vyhľadávacích nástrojov pre porovnávanie podobných zákaziek. Vytvoriť väčší priestor pre uplatnenie kritérií kvality v procese obstarávania, najmä v prípade dodávky služieb.

Prispôsobenie pravidiel účasti vo verejnom obstarávaní potrebám MSP (napr. delenie veľkých zákaziek na časti, zníženie maximálnej výšky obratu, preukázanie ktorej budú môcť obstarávatelia od uchádzačov požadovať pri určitých formách zákaziek). Znížiť administratívnu náročnosť, skrátiť a zjednodušiť procedúry pri získavaní a využívaní podpory pre MSP.

Uľahčiť prefinancovanie projektov uplatňovaním zálohových platieb pre MSP. Vylúčiť zmeny pravidiel od vyhlásenia výzvy po ukončenie projektov. Zaviesť možnosť pre verejných obstarávateľov vykonávať priame platby subdodávateľom za dodaný tovar, vykonané práce a poskytnuté služby. Obmedziť možnosti predlžovania splatnosti faktúr nad 30 dní pre orgány verejnej správy.

Na zvýšenie čerpania štátnej pomoci, navrhujeme aktívnejšie využívanie stimulov na výskum a vývoj zo strany MSP. Tu treba zdôrazniť, že je potrebné zabezpečiť systematické prepojenie podnikateľského sektora s vedecko-výskumnou základňou. Ministerstvo hospodárstva spolu s Ministerstvom školstva prijalo opatrenie na podporu klastrov a zaviedlo systém inovačných poukážok („voucherov“).

Ďalším odporúčaním na zefektívnenie činností inštitúcií zriadených na podporu MSP je zintenzívnenie spolupráce medzi Slovak business agency a siete Enterprise Europe Network, za účelom zvýšenia proexportnej orientácie slovenských MSP. Vyššia miera spolupráce medzi týmito dvoma inštitúciami by umožnila zvýšiť konkurencieschopnosť MSP, najmä prostredníctvom poskytovaného odborného poradenstva, informácií o jednotnom európskom trhu, asistencie pri medzinárodnom technologickom transfere, podpore pri vyhľadávaní zahraničných obchodných kontaktov či projektových partnerov pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti výskumu a vývoja.

5. Príloha

Prieskum zisťovania názorov MSP vo vzťahu k využívaniu podporných opatrení

(v osobitnom dokumente)